

วิเคราะห์การเมืองจากประวัติศาสตร์  
ในมุมมองรัฐศาสตร์  
**Analyze Politics From History In Political  
Science Perspective**

ทวีชัย แสงนุสร  
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
**Tawechai Saengnuson**  
Sakon Nakhon Rajabhat University  
E-Mail : sudcisrixxncantr38@gmail.com

\*\*\*\*\*

### บทคัดย่อ

รัฐศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องราวการรวมตัวของมนุษย์ในทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรัฐซึ่งเป็นที่รวมของประชาชนเข้าด้วยกัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ ทฤษฎีการเมืองและประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง สถาบันทางการเมือง กฎหมายสาธารณะ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลและประชามติ

ส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับวิชาประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาประวัติศาสตร์มีส่วนอำนวยความสะดวกแก่วิชารัฐศาสตร์หลายประการ กล่าวคือ ประวัติศาสตร์ให้หลักฐานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลที่มีค่าหลายประการเกี่ยวกับสภาพของรัฐในอดีต เช่น ข้อมูลทางการเมือง การเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น

**คำสำคัญ:** วิเคราะห์การเมือง; ประวัติศาสตร์; มุมมองรัฐศาสตร์

### Abstracts

Political science is a story about the story of human political integration or the proof of education that is about the state of history of human integration. International relations, public administration, political parties, influence groups and referendums

The part about the relationship between political science and history that has been recognized as part of a history of diverse history. About the state of the past, such as political, economic and literary information

**Keywords:** Political Analysis; History; Political Science Perspective

## บทนำ

รัฐศาสตร์ (Political Science) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ (The Science Of The State) ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีการจัดตั้งองค์การรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐ (Practice Of The State) ถ้าพิจารณาถึงสภาพและขอบเขตอย่างกว้างๆ แล้วจะเห็นได้ว่า วิชานี้มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองหรือการแสวงหาอำนาจทางการเมือง (power – seeking) ของกลุ่มคนองค์การ และสถาบัน อันมีลักษณะแตกต่างไปจากรัฐ (state) ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือเป็นที่เข้าใจกันง่ายที่สุดในประเทศไทย คือ เป็นวิชาการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยอำนาจ (science-of power) ซึ่งหมายถึงวิชาที่มุ่งศึกษาองค์การที่มีอำนาจปกครองรัฐหนึ่ง และการแข่งขันกันมีอำนาจในรัฐหนึ่งนั่นเอง

เนื่องจากวิชารัฐศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องราวการรวมตัวของมนุษย์ในทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรัฐซึ่งเป็นที่รวมของประชาชนเข้าด้วยกัน เป็นการศึกษาถึงลักษณะหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองของมนุษย์ เพราะฉะนั้น การศึกษาวิชารัฐศาสตร์จึงจำต้องอาศัยความรู้ของสาขาวิชาอื่นๆ ประกอบไปด้วย สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับวิชาประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่า วิชาประวัติศาสตร์มีส่วนอำนวยประโยชน์แก่วิชารัฐศาสตร์หลายประการ กล่าวคือ

1. ประวัติศาสตร์ให้หลักฐานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยเหตุนี้จึงทำให้รัฐศาสตร์สามารถเข้าใจถึงแนวทางของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐ
2. ประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลที่มีค่าหลายประการเกี่ยวกับสภาพของรัฐในอดีต เช่น ข้อมูลทาง การเมือง การเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น
3. จากบันทึกเหตุการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ทำให้เกิดผลประการหนึ่ง คือ นักรัฐศาสตร์สามารถใช้เป็นรากฐานในการวิเคราะห์หาแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะหากเหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกันหลายครั้งก็อาจจะคาดคะเนได้ว่า

สิ่งนี้อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต นอกจากนั้น เหตุการณ์มนประวัติศาสตร์สามารถทำให้นักรัฐศาสตร์เข้าใจถึงปัญหาต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สิ่งที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้จะเป็นสิ่งที่ให้ความกระจ่างในการวิเคราะห์คำตอบปัญหาบางประการให้แก่ักรัฐศาสตร์อีกทางหนึ่งด้วย (อานนท์ อภาภิรม, 2545 : 9-10)

## รัฐศาสตร์

คำว่า “รัฐศาสตร์” ถอดศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า “Political Science” และคำว่า “Political” นั้นเป็นคุณศัพท์ของคำว่า “politics” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “polis” ในภาษากรีก มีความหมายว่า การจัดการเมืองในรูปแบบหนึ่ง อันแสดงให้เห็นถึงการทางการเมืองของกรีกโบราณ เมื่อประมาณ 2400 ปีเศษมาแล้ว สำหรับรูปแบบของการจัดตั้งองค์การทางการเมืองของกรีกในสมัยก่อนนั้น เกิดขึ้นในเมืองขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนประชากรไม่มากนัก และเรียกเมืองเหล่านั้นว่า “นครรัฐ” (city-state)

ในปัจจุบันนี้วิชา “รัฐศาสตร์” ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ (Social Sciences) เป็นวิชาที่มุ่งศึกษาถึงการที่มนุษย์รวมกันอยู่ในสังคม ฉะนั้นจึงยังไม่สามารถจะแสวงหาทฤษฎีหรือกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอนว่า มีวิธีใดบ้างจึงจะได้รูปการปกครองที่ดีที่สุด หรือจะดำเนินการอย่างไรจึงจะมีรัฐบาลที่ดีที่สุดเหล่านี้เป็นต้น (อานนท์ อภาภิรม, 2545 : 1)

## ความหมายของรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ คือ วิชาการที่ว่าด้วยการปกครอง และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เป็นต้นว่า การกำเนิด การรวมตัว การแปลงรูป และความเสื่อมโทรมของชุมชนทางการเมือง โดยมีขอบข่ายรวมไปถึงรัฐธรรมนูญขององค์กร กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้งของชุมชน และการตัดสินใจของชุมชน ในกรณีสำคัญ ๆ ต่าง ๆ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526 : 1)

รัฐศาสตร์คือ วิชาความรู้มีการจำแนกประเภทของความรู้ออกเป็น 3 สาขาใหญ่ ๆ คือมนุษยศาสตร์ (Humanities) วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science) และสังคมศาสตร์ (Social Sciences) สังคมศาสตร์ คือ ความรู้เกี่ยวกับสังคมและมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมในวิชาสังคมศาสตร์นั้นการแสวงหาความรู้ก็ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เช่นกัน แต่ทฤษฎีต่าง ๆ ทาง

สังคมศาสตร์ได้มาจากการสังเกตพิจารณามากกว่าการทดลอง เพราะเหตุว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆของสังคมมนุษย์นั้นเราไม่สามารถควบคุมได้อย่างแน่นอน (Lack of control over all Variables) กล่าวคือ สังคมมนุษย์และตัวมนุษย์เองเปลี่ยนแปลงเสมอ เพราะการที่จะเอาสังคมทั้งสังคมนำมาทำการทดลองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หรือจะกระทำกับบุคคลก็จะเป็นการผิดศีลธรรม เพราะฉะนั้นทฤษฎีในสังคมศาสตร์ จึงไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่นอนเหมือนทฤษฎีวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเป็นเพียงการสังเกตการณ์และพยายามอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ วิชาในสาขาสังคมศาสตร์มีรัฐศาสตร์ประวัติศาสตร์เศรษฐศาสตร์สังคมวิทยา จิตวิทยา มนุษยวิทยา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ รัฐศาสตร์ คือ วิชาที่ว่าด้วยรัฐ (state) โดยเน้นศึกษาในเรื่องของรัฐบาล (Government) อย่างกว้างขวางและเป็นระบบ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ , 2543 : 12-14)

### ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ (Political Science) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ (the science of the state) ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีการจัดตั้งองค์การรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐ (practice of the state) ถ้าพิจารณาถึงสภาพและขอบเขตอย่างกว้างๆ แล้วจะเห็นได้ว่า วิชานี้มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองหรือการแสวงหาอำนาจทางการเมือง (power – seeking) ของกลุ่มคนองค์การ และสถาบัน อันมีลักษณะแตกต่างไปจากรัฐ (state) ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือเป็นที่เข้าใจกันง่ายที่สุดในประเทศไทย คือ เป็นวิชาการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยอำนาจ (science-of power) ซึ่งหมายถึงวิชาที่มุ่งศึกษาองค์การที่มีอำนาจปกครองรัฐหนึ่ง และการแข่งขันกันมีอำนาจในรัฐหนึ่งนั่นเอง

วิชารัฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก (comprehensive) ทั้งนี้เพราะวิชารัฐศาสตร์เป็นวิชาที่กล่าวถึงที่มาและพัฒนาการของรัฐ (origin and development of states) การอธิบาย (description) การวิเคราะห์ (analysis) และการเปรียบเทียบโครงสร้างของรัฐธรรมนูญและของรัฐบาล ขบวนการทางการเมือง ระบบของกฎหมาย บทบัญญัติของรัฐที่ใช้ปัจเจกชน และกลุ่มคน รวมทั้งบทบัญญัติธุรกิจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและการศึกษา ตลอดจนการศึกษาถึงกระบวนการทางการเมือง เทคนิค และหน่วยงานที่บัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อใช้บังคับศึกษาถึงองค์การและกิจกรรมของพรรคการเมือง และ

การโฆษณาชวนเชื่อ ความสัมพันธ์ของรัฐทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและ  
อุดมการณ์ระหว่างรัฐ การบัญญัติและควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ โดยวิธีการของ  
กฎหมายระหว่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ในประการสุดท้ายวิชารัฐศาสตร์เป็น  
ศาสตร์ที่มุ่งหมายหาข้อวินิจฉัย กฎเกณฑ์ทั่วไป ของรัฐ และข้อสรุปเกี่ยวกับรัฐ รัฐบาล  
กฎหมาย และพฤติกรรมทางการเมือง เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องสร้างสมมติฐาน ในการศึกษา  
และวิจัยในอนาคต

สำหรับขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์นั้น สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์  
มีความเห็นว่า รัฐศาสตร์ คือ การศึกษาวิชาเกี่ยวกับรัฐ และวิธีการอันเหมาะสมที่สุดในอันที่  
จะปฏิบัติตามวิชาการเกี่ยวกับรัฐ ฉะนั้น ของเขตของวิชารัฐศาสตร์จึงรวมถึงส่วนประกอบทุก  
ส่วนในความสัมพันธ์ภายในและภายนอกของรัฐ ซึ่งอาจแยกออกได้เป็น 6 กลุ่ม ด้วยกัน  
กล่าวคือ (อานนท์ อาภาภิรม, 2545 : 1-2)

1. ทฤษฎีการเมืองและประวัติความคิดทางการเมือง (Political and History of Political) กลุ่มนี้วิจัยทฤษฎีตำราและความคิดเห็นสำคัญต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึง  
ปัจจุบัน เพื่อจะทราบเหตุผลรวมทั้งการสืบต่อเนื่องกันของสถาบันทางการเมือง

2. สถาบันทางการเมือง (Political Institutions) กลุ่มนี้มุ่งเน้นวิจัยและนิยม  
ระบบองค์ประกอบและอำนาจของสถาบันทางการเมือง ซึ่งรวมทั้งนโยบายการจัดตั้งและ  
โครงสร้างของการปกครองของรัฐ รวมทั้งการปกครองท้องถิ่น และการปกครองเปรียบเทียบ

3. กฎหมายสาธารณะ (Public Laws) กลุ่มนี้วิจัยถึงรากฐานของรัฐรวมทั้ง  
ปัญหาการแบ่งแยกอำนาจกันว่าความสัมพันธ์ของกฎหมายสูงสุดของรัฐ และปัญหาการ  
บังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายการพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ของระบบการศาลยุติธรรม  
และความสัมพันธ์ระหว่างจารีตประเพณีกับกฎหมาย

4. พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพลและประชามติ (Political Parties, Pressure Groups, public Opinion) กลุ่มนี้พิจารณาถึงบทบาทและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง  
ตลอดจนผลของพรรคการเมืองกลุ่มอิทธิพลและประชามติ

5. รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) คือ การจัดทำลัคน เงิน  
และวัสดุ ในอันที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตจำนงของการปกครองของรัฐ กลุ่มนี้จึงเกี่ยวข้องกับ  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปฏิบัติ (excution) ให้เป็นไปตามอุดมคติและจุดประสงค์ของรัฐ  
อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลมากที่สุด

6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) กลุ่มนี้จะพิจารณาในดำเนินนโยบายหลักและวิธีการในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐแขนงวิชาที่รวมอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่นโยบายต่างประเทศ การเมืองและการบริหารประเทศ องค์การระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ และการดำเนินการทางการทูต (เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, 2515 : 1)

### ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศาสตร์กับวิชาประวัติศาสตร์

เนื่องจากวิชารัฐศาสตร์นั้นเป็นวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องราวการรวมตัวของมนุษย์ในทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรัฐซึ่งเป็นที่รวมของประชาชนเข้าด้วยกัน เป็นการศึกษาถึงลักษณะหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองของมนุษย์ เพราะฉะนั้น การศึกษารัฐศาสตร์จึงจำต้องอาศัยความรู้ของสาขาวิชาอื่นๆ ประกอบไปด้วย สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับวิชาประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่า วิชาประวัติศาสตร์มีส่วนอำนวยประโยชน์แก่วิชารัฐศาสตร์หลายประการ กล่าวคือ

1. ประวัติศาสตร์ให้หลักฐานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยเหตุนี้จึงทำให้นักรัฐศาสตร์สามารถเข้าใจถึงแนวทางของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐ
2. ประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลที่มีค่าหลายประการเกี่ยวกับสภาพของรัฐในอดีต เช่น ข้อมูลทางการเมือง การเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น
3. จากบันทึกเหตุการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ทำให้เกิดผลประการหนึ่ง คือ นักรัฐศาสตร์สามารถใช้เป็นรากฐานในการวิเคราะห์หาแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะหากเหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกันหลายครั้งก็อาจจะคาดคะเนได้ว่า สิ่งนั้นอาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต นอกจากนั้น เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สามารถทำให้นักรัฐศาสตร์เข้าใจถึงปัญหาต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สิ่งๆ ที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้จะเป็นสิ่งที่ให้ความกระจ่างในการวิเคราะห์คำตอบปัญหาบางประการให้แก่รัฐศาสตร์อีกทางหนึ่งด้วย (อานนท์ อาภาภิรม, 2545 : 9-10)

"ประวัติศาสตร์" เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย แต่ความหมายที่สำคัญที่ใช้โดยทั่วไปคือ 1) เหตุการณ์ในอดีตทั้งหมดของมนุษย์ หรืออดีตทั้งหมดของมนุษย์ตั้งแต่มีมนุษย์เกิดขึ้นมาในโลกจนถึงวินาทีที่เพิ่งผ่านมา และ 2) หมายถึงเรื่องราวของบางเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตที่เราารู้หรือเข้าใจ นั่นคือสิ่งที่นักประวัติศาสตร์สร้างขึ้นมาจากอดีตที่ผ่านมาผ่านไป

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบที่เชื่อว่าสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอดีตได้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าข้อเท็จจริงที่ถูกต้องคืออะไร ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการศึกษา และการใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานและนำไปใช้อย่างถูกต้อง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่แตกต่างจากนิทาน นิยาย หรือเรื่องบอกเล่าที่เลื่อนลอย

ปัญหาเชิงปรัชญาประการหนึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาคำตอบหรือคำอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่ถกเถียงกันมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16-17 คือ การหาความจริงทางประวัติศาสตร์เป็นการหาความจริงแบบไหน? และสามารถพิสูจน์/เปรียบเทียบกับ การหาความจริงทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร? ทั้งนี้ เพราะเชื่อกันว่าการหาความรู้/ความจริงแบบวิทยาศาสตร์เป็นการหาความรู้/ความจริงที่ถูกต้อง มาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำถามที่ถกเถียงกันมากก็คือ ประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์หรือศิลปะ? และนักประวัติศาสตร์หลายคนพยายามเสนอ (defense) โดยทำให้ประวัติศาสตร์มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ มีการนำวิธีการ "วิพากษ์" หลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ นักประวัติศาสตร์ในยุคนั้นพยายามทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าความเป็น "วัตถุวิสัย" ของประวัติศาสตร์ลดลง เช่นเดียวกันกับที่ยอมรับว่าวิทยาศาสตร์ไม่ใช่ความรู้ที่สมบูรณ์ (ฉลอง สุนทราวณิชย์, 2544 : 13)

การศึกษาประวัติศาสตร์เริ่มจากการตั้งคำถามพื้นฐานหลัก 5 คำถาม คือ "เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอดีต" (What), "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่" (When), "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน" (Where), "ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น" (Why), และ "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร" (How) วิธีการทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

การตั้งเรื่องที่ต้องการสืบค้น

การรวบรวมหลักฐาน

การวิเคราะห์ ตีความ ประเมินหลักฐาน

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐาน

## การนำเสนอข้อเท็จจริง

นอกจากนี้ รอบิน จี. คอลลิงวูด (R. G. Collingwood) นักปรัชญาประวัติศาสตร์คนสำคัญชาวอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผู้เป็นเจ้าของผลงานเรื่อง Idea of History ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. วิธีการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างจากการศึกษาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

2. นักประวัติศาสตร์ต้องระมัดระวังในการยืนยันความถูกต้องของหลักฐาน

3. การนำเสนอในลักษณะ "ตัด-ปะประวัติศาสตร์" ไม่ถูกต้องและเป็นวิธีการที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ควรนำเสนอโดยการประมวลความคิดให้เป็นข้อสรุป

4. วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นแบบวิทยาศาสตร์คือการตั้งคำถาม

ประโยชน์ของการศึกษาประวัติศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์เกิดสำนึกในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน อันสร้างความภูมิใจและกระตุ้นความรู้สึกนิยมในชาติหรือเผ่าพันธุ์ ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้, ประวัติศาสตร์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากอดีตเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้เข้าใจถึงปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบจากปัญหา, การศึกษาประวัติศาสตร์ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินนโยบายให้เป็นประโยชน์ต่อทั้งปัจจุบันและอนาคต, วิธีการทางประวัติศาสตร์ทำให้ผู้ศึกษาสั่งสมประสบการณ์และทักษะในการวิเคราะห์ ไต่สวน และแก้ปัญหา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาศาสตร์แขนงอื่น ๆ คุณสมบัตินี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรในสังคมที่เจริญก้าวหน้าและมีพัฒนาการสูง (วงเดือน นาราัจจ์, 2550 : 16-17)

สำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์นั้นจะต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ประกอบด้วย

- มีความเป็นกลาง (Objectiveness or Objectivity)
- มีความคิดที่เป็นประวัติศาสตร์ (Historical thinking)
- มีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy)
- ความเป็นระเบียบในการจัดเก็บและบันทึกข้อมูล (Love of order)



- มีลำดับการทำงานที่เป็นตรรกะ (Logic)
- มีความซื่อสัตย์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง (Honesty)
- มีความระมัดระวังในการใช้หลักฐาน (Self-awareness)
- มีจินตนาการ (Historical imagination)

## ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง

### กำเนิดของสาขาวิชาการเมือง

จารีตในการศึกษาการเมืองด้วยการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นมาแต่โบราณ หรือการศึกษาการเมืองผ่านประวัติศาสตร์นั้นเกิดมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ อาทิ งานเขียนเรื่อง "เรียบเรียงเรื่องราว" (The Histories) ของเฮโรโดตัส "ประวัติศาสตร์สงครามแห่งคาบสมุทรเพโลพอนเนซุส" (History of the Peloponnesian War) ของธูซิดีเดส (Thucydides) การบันทึกเรื่องราวของโซครตีสในรูปแบบบทสนทนาของเพลโต การศึกษาการเมืองด้วยการศึกษาปรัชญาร่วมกับประวัติศาสตร์เป็นจารีตในทางการศึกษาการเมืองของโลกตะวันตก แต่เมื่อการศึกษาการเมืองเริ่มเข้าสู่ยุคของความเป็นวิทยาศาสตร์ ได้เริ่มมีการแยกสาขาวิชาเป็นวิชาปรัชญาการเมือง และวิชาประวัติศาสตร์การเมือง

ในส่วนของวิชาปรัชญาการเมืองนั้น ได้มีนักรัฐศาสตร์จำนวนหนึ่งนำเอาวิธีวิทยาประวัติศาสตร์เข้ามาศึกษาในวิชาปรัชญาการเมือง นักรัฐศาสตร์เหล่านี้จะไม่นิยามตัวเองว่านักรัฐศาสตร์ แต่จะนิยามตนเองว่านักปรัชญาการเมือง หรือไม่ก็นักประวัติศาสตร์ทางความคิด จึงได้มีการเรียกการศึกษาปรัชญาการเมืองด้วยระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง" ซึ่งสตีฟ แทนซี (Stephen D. Tansey) อธิบายไว้ในหนังสือหนังสือความเข้าใจในทัศน์ "การเมือง" เบื้องต้น (Politics: The Basic) ว่าประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองจะเป็นการศึกษาพัฒนาการของความคิดทางการเมืองของนักปรัชญา นักคิด คนต่างๆในแต่ละยุคสมัยโดยคำนึงถึงบริบททางกาลเทศะว่ามีผลต่อทฤษฎี หรือหลักปรัชญาของนักปรัชญา นักคิด คนนั้นๆอย่างไรบ้าง รวมถึงได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากใคร อะไร อย่างไร ในขณะที่การศึกษาปรัชญาการเมืองจะเป็นการศึกษางานเขียนของนักปรัชญา นักคิดคนต่างๆอย่างลุ่มลึกโดยไม่คำนึงถึงบริบททางกาลเทศะ ที่สำคัญคือการศึกษาปรัชญาการเมือง และประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง เป็นส่วนสำคัญที่จะใช้สร้าง ทฤษฎีการเมือง การศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างสูงใน

การศึกษารัฐศาสตร์ในประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะอิทธิพลจากงานเขียนของอีริค โวเกอลิน (Eric Vogelin) เควนตินสกินเนอร์ (Quentin Skinner) และจอห์น ดันน์ (John Dunn) (พิสิษฐกุล แก้วงาม, 2550 : 58)

### ยุคสมัยของความคิดทางการเมือง

ยุคสมัยของประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองนั้นแบ่งออกได้เป็นยุคต่างๆดังนี้

1. สมัยโบราณ (Antiquity) เป็นยุคสมัยที่เริ่มนับตั้งแต่ยุคกรีกและโรมัน เป็นยุคเริ่มแรกของการเกิดประวัติศาสตร์ในด้านต่างๆหลายด้านรวมถึงความคิดทางการเมืองด้วยเช่นกัน ยุคสมัยนี้นับตั้งแต่เริ่มแรกของประวัติศาสตร์กรีกโรมันจนกระทั่งราวๆคริสต์ศตวรรษที่ 6 (ประมาณคริสต์ศักราช 500)

2. สมัยกลาง (Middle Ages หรือ Medieval) ยุคสมัยนี้เริ่มต้นช่วงราวๆปี คริสต์ศักราช 500 - 1500

3. สมัยใหม่ (Modern Ages and Contemporary) ยุคสมัยนี้เริ่มต้นช่วงราวๆปี คริสต์ศักราช 1500 มาจนถึงปัจจุบัน

### สมัยโบราณ (Antiquity)

ความคิดในนิยายปรัมปรา หากจะกล่าวถึงกรีกโบราณสิ่งแรกที่ต้องคิดถึงคือนิยายกรีก หลักทางความคิดหรือประวัติศาสตร์ทางด้านความคิดของชาวกรีกโรมันก็ได้รับอิทธิพลมาจากนิยายกรีกเช่นกัน ชาวกรีกมีความคิดที่จะอธิบายโลกด้วยเหตุผล จนชาวโลกเชื่อว่าชนชาติผู้ให้กำเนิดและเป็นต้นกำเนิดของหลักปรัชญาความคิดต่างเกิดขึ้นที่นี่ ก่อนอื่นควรเข้าใจว่าหลักความคิดเกี่ยวกับโลกเป็นวัฒนธรรมของชาวกรีกโบราณที่มีอยู่แล้วเปรียบคล้ายกับเหมือนวัฒนธรรมไทย เป็นความเชื่อที่สืบทอด ตกทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นในรูปแบบของนิยายปรัมปรา ความเชื่อเรื่องเทวดา เทพทูต เทพเจ้า ฯลฯ ทางด้านความคิดนั้นชาวกรีกโบราณก็รู้จักสิ่งเหล่านี้ผ่านนิยาย เรื่องเล่าปรัมปราจากบรรพบุรุษ

ความคิดทางปรัชญาในระยะก่อตัว ราว 600 ปีก่อนคริสต์ศักราช สังคมของชาวกรีกเริ่มมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อยๆ จากสังคมที่มีการพึ่งตนเองในการหากินหาใช้ เริ่มมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ไปจนถึงการค้าขายและเจริญถึงขั้นการส่งออกนำเข้ากับเมืองอื่นๆอย่างกว้างขวาง เมื่อสภาพสังคมความเป็นอยู่ดีมีความมั่งคั่งและสมบูรณ์ขึ้น ชาว

กรีกจึงได้มีเวลาในการคิดถึงเรื่องต่างๆ สภาพแวดล้อมเหมาะสมและเอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นจึงเกิดการก่อตัวของวิชาปรัชญา นักคิดกรีกช่วงแรกๆหาเหตุผลอธิบายเกี่ยวกับต้นเหตุของสิ่งต่างๆและต้นกำเนิดของโลก นักคิดชาวกรีกพยายามเสาะหาหลักการที่มีเหตุผลอย่างเป็นสากล พวกเขาเริ่มสละความคิดดั้งเดิมในความเชื่อและเข้าใจด้วยจินตภาพในรูปแบบของนิทานปรัมปรา และเปลี่ยนมาคิดแบบใช้ความคิดสติปัญญาอย่างมีเหตุผล

ปรัชญายุคประวัติศาสตร์โบราณ คนเผ่าเร่ร่อนยุคก่อนประวัติศาสตร์แต่เดิมยังไม่มี การพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางธรรมชาติวิทยา คนในยุคนี้มีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยความหวาดกลัว หวาดระแวง และต้องการเข้าใจถึงความเป็นไปตามตามธรรมชาติ ทั้งการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ และธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งก็คือการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อชีวิตของคนยุคสมัยก่อนเป็นอย่างมาก คนเหล่านั้นจึงตีความและเลือกเชื่อในทำนองนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติ โดยส่วนมากจะนับถือศาสนาธรรมชาติ บรรพบุรุษ วิญญาณนิยม โชคชะตานิยม คติเทพเจ้านิยม เป็นต้น โซโรแอสเตอร์ หนึ่งในนักบวชแห่งอาณาจักรเปอร์เซีย ได้พยายามเปลี่ยนแปลงศาสนาที่นับถือหลายเทพเจ้าให้มานับถือเทพเจ้าเพียงองค์เดียว คาดว่าศาสนาของโซโรแอสเตอร์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศาสนายูดาห์และคริสต์ศาสนาในยุคสมัยต่อมา ศาสนาพราหมณ์เกิดขึ้นช่วงที่มีการแบ่งชั้นวรรณะในกลุ่มแม่น้ำสินธุซึ่งปัจจุบันพัฒนาเป็นศาสนาฮินดู และราว 500 ปีก่อนคริสต์ศักราชก็ได้กำเนิดศาสนาพุทธ เป็นศาสนาแบบปรัชญาที่มองในเรื่องความเสมอภาคและหนทางแห่งการหลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยตนเอง

ปรัชญายุคอินเดียบโบราณ แนวคิดสำคัญที่เกิดขึ้นอย่างน้อย 1,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราชคือการแบ่งมนุษย์ออกเป็น 4 ชั้นวรรณะ ซึ่งกล่าวว่าแต่ละชั้นวรรณะมีกำเนิดมาจากอวัยวะของพระเจ้าที่ต่างกัน การแบ่งวรรณะเช่นนี้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ แนวความคิดนี้ได้อธิบายไว้ว่า สังคมของมนุษย์ย่อมมีกิจสำคัญ 3 ประการ เพื่อรักษาสังคมเอาไว้คือ

1. ศาสนาและกฎระเบียบในสังคม ทั้งการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาวรรณะกษัตริย์ คานอำนาจให้กษัตริย์อยู่ในธรรม วรรณะพราหมณ์เป็นผู้ดูแลหน้าที่นี้
2. การปกป้องสังคมและรัฐ การดูแลป้องกันความวุ่นวาย การปกครองให้เป็นหน้าที่ของวรรณะกษัตริย์ ซึ่งถือเป็นวรรณะนักรบ

3. ผลิตผลเพื่อนการอยู่การกิน การจับจ่ายใช้สอย หรือผู้ทำงานด้านกิจกรรมการค้า หรือการผลิตต่างๆ ให้เป็นหน้าที่ของวรรณะแพศย์

และสุดท้าย แรงงานที่ต้องคอยสนับสนุนเพื่อนให้ทั้ง 3 วรรณะข้างต้นทำงานได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ทำหน้าที่ใช้แรงงานหรือด้านกรรมกรนั้นคือวรรณะศูทร คัมภีร์อรรถศาสตร์ คัมภีร์ที่เป็นเสมือนคู่มือนักปกครองในยุคสมัยของอินเดียโบราณ เข้าใจว่าถูกเรียบเรียงโดย เกาติลยะ หรือผู้ที่สามารถยับยั้งกองทัพของอเล็กซานเดอร์มหาราชที่พยายามขยายอำนาจมาสู่อินเดียเอาไว้ได้ คัมภีร์นี้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสนับสนุนคุณสมบัติของศาสนาพราหมณ์ 3 ประการคือ อำนาจ ธรรมะ และกามะ ในยุคสมัยอินเดียโบราณจะให้ความสำคัญกับวรรณะพราหมณ์มากกว่าวรรณะกษัตริย์ แต่อรรถศาสตร์จะยึดการให้ความสำคัญกับประมุขของรัฐมากกว่าวรรณะพราหมณ์ แต่ก็ยังคงยอมรับว่าวรรณะพราหมณ์มีชนชั้นสูงกว่า โดยหน้าที่ของวรรณะพราหมณ์นั้นจะมุ่งเน้นไปที่เรื่องศาสนาและพิธีกรรมมากกว่าการมีบทบาททางราชการของรัฐ

พระพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะ โคตมะ จากแคว้นแห่งหนึ่งในชมพูทวีปผู้ค้นพบ (ตรัสรู้) และเผยแพร่ศาสนาพุทธที่เจริญรุ่งเรืองในอินเดียในยุคต่อมาระยะหนึ่ง โดยแก่นสำคัญของปรัชญาชาวพุทธคือการมองชีวิตและสรรพสิ่งในโลกว่าไม่เที่ยงแท้ มีความทุกข์ ไม่ใช่ของตนและมีแต่จะเสื่อมสลายไป ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นทุกสิ่งย่อมมีสาเหตุ เน้นความเป็นเหตุเป็นผล ให้ตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนอย่าเพิ่งเชื่ออะไรโดยง่าย ศาสนาพุทธเน้นเดินทางสายกลางและการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายอีกทั้งเน้นในเรื่องของหนทางแห่งการดับทุกข์โดยเห็นว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหลักคิดสำคัญคือ อริยสัจ 4 ในทางปรัชญาความคิดทางสังคมของศาสนาพุทธ มีความคิดในการยอมรับความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคกันของมนุษย์ มีความตรงกันข้ามกับระบบวรรณะของฮินดู โดยมีความคิดที่ว่ามนุษย์จะปฏิบัติอะไรจะเป็นแบบไหนขึ้นอยู่กับกระทำของตนเองไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ศาสนาพุทธไม่เน้นถึงรูปแบบการปกครองแต่จะกล่าวถึงธรรมในการปกครองมากกว่า

ปรัชญากรีกโบราณ ปรัชญากรีกโบราณถือเป็นปรัชญาการเมืองเริ่มแรกที่มีการถกเถียงกัน เกิดขึ้นจากชาวกรีกโบราณในยุคสมัยกว่า 2,000 ปี ขนเผ่าที่รบที่ปกครองโดยขุนพลและให้ค่านิยมสูงในเรื่องของความเป็นสหาย ขนเผ่าเหล่านี้รวมตัวกันเป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้นมีจุดมุ่งหมายในการปกป้องและป้องกันตนเอง เกิดการสร้างนครรัฐ เช่น เอเธนส์และสปาร์ต้า โดยเอเธนส์ถือเป็นต้นกำเนิดของนักคิดซึ่งชอบตั้งคำถามและโต้แย้งกันเพื่อนสิ่งที่พวกเขา

เขาเรียกว่า **philosophy** หรือความรักในความรู้ เขาเหล่านั้นไม่ยอมรับในคำอธิบายเรื่องศาสนาหรือประเพณีที่มีมายาวนานอย่างง่ายๆ แต่จะพยายามในการหาคำตอบโดยการตั้งคำถามกับสังคมว่า ศีลธรรม และการเมืองคืออะไร ทาสเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิด นักปรัชญากรีกในยุคสมัยนั้นมองว่าการเกิดมาเป็นทาสเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่มีนักปรัชญากรีกคนใดสนใจในการถกเถียงว่าทาสเป็นเรื่องที่ชอบธรรมหรือไม่

### สมัยกลาง (Middle Ages หรือ Medieval)

ความคิดและความเชื่อ/อิทธิพลทางความคิด ของศาสนาคริสต์ความคิดของศาสนาคริสต์มีจุดกำเนิดมาจากความคิดทางศาสนายูดาห์ (Judaism) เป็นศาสนาประจำชนเผ่าของชาวยิว พวกเขาเชื่อว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างและปกครองโลก ทรงเลือกชาวยิวเป็นคู่พันธสัญญาด้วยความเชื่อว่าพระเจ้าทรงโปรดชนเผ่าของพวกเขา และได้รับมอบพระบัญญัติ 10 ประการโดยพวกเขามีหน้าที่ปฏิบัติตามและรักษาไว้ พระเจ้าได้ให้คำมั่นสัญญาว่าหากพวกเขาปฏิบัติตามบทบัญญัติอันเป็นกฎหมายที่ทรงมอบให้ไว้ได้ พระเจ้าจะทรงปกป้องคุ้มครองชนชาวยิวที่ต้องพลัดพรากจากถิ่นฐาน ความเชื่อของชาวคริสเตียนประการสำคัญอีกหนึ่งอย่างคือเมื่อพระเจ้าสร้างโลกแล้วก็ได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาด้วย ซึ่งมนุษย์คู่แรกคือ อัดัมกับอีวา อยู่ในสวนอีเดน ความเชื่อที่ว่าพระเจ้าทรงความดี บริสุทธิ์ สิ่งที่พระองค์สร้างจึงต้องเป็นเช่นนั้นขัดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ทำไมโลกมนุษย์จึงมีแต่ความชั่วและบาป ซึ่งปัญหานี้เป็นทั้งในเรื่องของทางปรัชญาและศาสนา ศาสนาคริสต์เชื่อว่าการที่มนุษย์ชั่วนั้นเพราะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้า หรือคือบรรพบุรุษของมนุษย์ (อาดัมและอีวา) ละเมิดคำสั่งของพระเจ้าที่ไม่ให้กินแอปเปิ้ลในสวนอีเดน พระเจ้าจึงได้อัปเปหิทั้งสองมาเป็นปวงชนผู้มีบาปดั้งเดิม และเมื่อมีลูกหลานก็จึงได้รับบาปของทั้งสองมาด้วย มนุษย์จึงเป็นคนบาปตั้งแต่นั้นมาทัศนคติของชาวคริสต์ต่อกฎหมายมีความเชื่อว่าบัญญัติ 10 ประการตกทอดมาตั้งแต่สมัยโมเสส และเชื่อว่าวันหนึ่งโลกจะถึงกาลอวสานพระเจ้าจะต้องลงมาพิพากษา ทำให้การสอนต่อชาวคริสต์เน้นในเรื่องของการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัดเอาจริงเอาจัง พวกเขาเชื่อว่าการเกิดเป็นมนุษย์นั้นเกิดมาได้ครั้งเดียวไม่สามารถเกิดมาเป็นได้อีกครั้งเหมือนกับความเชื่อของทางโลกตะวันออก

ยุคกลางช่วงแรกนับเป็นช่วงเริ่มต้นของยุคสมัยที่ศาสนาคริสต์มีอำนาจเหนือกษัตริย์ต่าง ๆ ทั่วยุโรปโดยเรียกกันว่า Holy roman empire หรืออาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ มีจุดเริ่มต้นจากการแบ่งอาณาจักรโรมันเป็น 2 ส่วน ชนเผ่าเยอรมันนิกเข้ามาตั้งถิ่น

ฐานในเขตของอาณาจักรโรมันได้อย่างเสรี จักรพรรดิโรมันตะวันตกคนสุดท้ายถูกโค่น ขนเผ่าเยอรมันเข้ามายึดครองรวมทั้งพยายามสืบสานวัฒนธรรมของดรัมน์และศาสนาคริสต์ พระเจ้าชาร์เลอมาญได้สร้างอาณาจักรเยอรมันนิกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและได้รับมงกุฎจากพระสันตะปาปาให้เป็นจักรพรรดิ

ยุคกลางช่วงปลายมีการฟื้นฟูการเรียนรู้จากยุคมืด (Dark Ages) ในช่วงปลายศตวรรษที่ 11 รวมไปถึงการถ่ายทอดความรู้และการค้นพบเกี่ยวกับยุคโบราณกันใหม่ ซึ่งเมื่อเริ่มในศตวรรษที่ 12 ได้มีการกลับไปศึกษาปรัชญาของ อริสโตเติล แต่ความรู้ในสมัยนั้นยังมีปัญหาขัดแย้งกับความเชื่อของคริสต์ศาสนาในยุคนั้น ทำให้ศาสนจักรเกิดการป้องกันตนเองมากขึ้นและนักปรัชญาหันเหความสนใจในการไปหาความรู้ทางโลกมากยิ่งขึ้น

### **สมัยใหม่ (Modern Ages and Contemporary)**

ยุคสว่างทางภูมิปัญญา ช่วงปลายศตวรรษที่ 14 ยุคสมัยกลางเริ่มหดตัวถอยหลังและค่อยๆหายไปจากประวัติศาสตร์ และเริ่มเปลี่ยนโลกเข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา การฟื้นฟูเริ่มต้นที่ประเทศอิตาลีเป็นแห่งแรกนับตั้งแต่ยุคจักรวรรดิโรมันล่มสลายในช่วงศตวรรษที่ 6 มีการเกิดขึ้นชั้นกลางที่มีความมั่งคั่งทำให้ประชาชนจำนวนมากมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น มีเวลาว่างในการทำกิจกรรมรื่นเริงและมีคุณค่าทางศิลปวิทยาการ กลุ่มปัญญาชนหันมาสนใจในการศึกษาวรรณคดี ภาษา ศิลปและวัฒนธรรมของคนในสมัยกรีกและโรมัน การตื่นตัวในการศึกษาเช่นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความคิดใหม่นานัปการ ในช่วงศตวรรษที่ 17 เกิดเป็นยุคสว่างทางปัญญา มีการเจริญก้าวหน้าและเติบโตขึ้นทางวิชาการ แนวคิดสำคัญในยุคสมัยนี้คือความเชื่อต่อสิทธิอำนาจแบบประเพณีนิยมในเรื่องการเมืองและศาสนาเสื่อมถอยลง ความเชื่อและการเคารพซึ่งเหตุและผลเป็นหลักในการบ่งบอกถึงคุณสมบัติของมนุษย์ งานเขียนที่สะท้อนความคิดยุคนี้คืองานเขียนของ วอลแตร์ ในฝรั่งเศสและ คานท์ ในเยอรมนี ยุคสมัยนี้ยังถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดแบบเสรีนิยม สากลนิยมโดยแยกโลกของฆราวาสออกจากศาสนาและการต่อต้านสิทธิอำนาจเด็ดขาด (Anti-Authoritarian) จะเห็นได้จากงานของ คานท์เพน และรุสโซ

การเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ รัฐสมัยใหม่มีความเป็นมาจากการที่รัฐฆราวาส เริ่มมีบทบาทและอำนาจเพิ่มมากขึ้นสวนทางกับศาสนจักร กษัตริย์ที่เข้มแข็งและมีประเทศอยู่ในภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบตั้งตนเป็นใหญ่ ข้อเท็จจริงของการมีอำนาจที่เกิดขึ้นเช่นนี้สะท้อน

แนวความคิดว่า อาณาจักรไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้อาณัติของศาสนจักรหรืออยู่ใต้อำนาจทางโลกอื่นอีกต่อไป อาณาจักรมีสถานะใหม่เป็นรัฐ (State) มีคุณค่าในตัวเองไม่ขึ้นต่อผู้ใด นักคิดพยายามยกย่องอำนาจส่วนกลางของรัฐให้เป็นอำนาจในการปกป้องประเทศชาติ

## สรุป

รัฐศาสตร์ (Political Science) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ (the science of the state) ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีการจัดตั้งองค์การรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐ (practice of the state) ถ้าพิจารณาถึงสภาพและขอบเขตอย่างกว้างๆ แล้วจะเห็นได้ว่า วิชานี้มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางการเมืองหรือการแสวงหาอำนาจทางการเมือง (power – seeking) ของกลุ่มคนองค์การ และสถาบัน อันมีลักษณะแตกต่างไปจากรัฐ (state) ซึ่งมุ่งที่จะแสวงหาอิทธิพลต่อนโยบายของรัฐและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือเป็นที่เข้าใจกันง่ายที่สุดในประเทศไทย คือ เป็นวิชาการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยการเมืองหรือศาสตร์ว่าด้วยอำนาจ (science-of power) ซึ่งหมายถึงวิชาที่มุ่งศึกษาองค์การที่มีอำนาจปกครองรัฐหนึ่ง และการแข่งขันกันมีอำนาจในรัฐหนึ่งนั่นเอง

ฉะนั้นวิชารัฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องราวการรวมตัวของมนุษย์ในทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรัฐซึ่งเป็นที่รวมของประชาชนเข้าด้วยกัน เป็นการศึกษาถึงลักษณะหลักเกณฑ์และวิธีการปกครองของมนุษย์ เพราะการศึกษาวิชารัฐศาสตร์จึงจำต้องอาศัยความรู้ของสาขาวิชาอื่นๆ ประกอบไปด้วย สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับวิชาประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาประวัติศาสตร์มีส่วนอำนวยประโยชน์แก่วิชารัฐศาสตร์หลายประการ กล่าวคือ

1. ประวัติศาสตร์ให้หลักฐานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยเหตุนี้จึงทำให้รัฐศาสตร์สามารถเข้าใจถึงแนวทางของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐ
2. ประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลที่มีค่าหลายประการเกี่ยวกับสภาพของรัฐในอดีต เช่น ข้อมูลทาง การเมือง การเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น
3. จากบันทึกเหตุการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ทำให้เกิดผลประการหนึ่ง คือ นักรัฐศาสตร์สามารถจะใช้เป็นรากฐานในการวิเคราะห์หาแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะหากเหตุการณ์ในอดีตเกิดขึ้นซ้ำซ้อนกันหลายครั้งก็อาจจะคาดคะเนได้ว่า สิ่งนั้นอาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต นอกจากนั้น เหตุการณ์มนประวัติศาสตร์สามารถทำให้นักรัฐศาสตร์เข้าใจถึงปัญหาต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ สิ่ง que ประวัติศาสตร์บันทึกไว้จะเป็นสิ่งที่

ให้ความกระจ่างในการวิเคราะห์คำตอบปัญหาบางประการให้แก่นักรัฐศาสตร์อีกทางหนึ่ง  
ด้วย

### เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2543). *พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21*.  
กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉลอง สุนทรวาณิชย์. (2544). *ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีทางประวัติศาสตร์*. (พิมพ์  
ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์. (2515). *หลักรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานครนคร: โรง  
พิมพ์สมาคมนักคิด.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). *รัฐศาสตร์: ขอบข่าย สถานภาพ และการศึกษาวิจัย*.  
กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- พิสิษฐกุล แก้วงาม. (2550). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสหวิทยาการสังคมศาสตร์. มธ  
120. ภาควิชาประวัติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- วงเดือน นาราสาจจ์. (2550). *ประวัติศาสตร์ : วิธีการและพัฒนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).  
กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรีนติ้งเฮาส์.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2545). *รัฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรีนติ้งเฮาส์.